

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ТАЪЛИМ,
ФАН ВА ИННОВАЦИЯЛАР ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ КИМЁ ХАЛҚАРО УНИВЕРСИТЕТИ

«ГАСДИҚЛАЙМАН»
Тошкент Кимё халқаро
университети ректори
Ж.Ш. Кудайбергенов

«МАЪҚУЛЛАНДИ»
Ўзбекистон Республикаси Олий
таълим, фан ва инновациялар
вазирлиги ҳузуридаги ОАК раиси
А.Т. Юсупов

« 18 » январь 2023 й.

« » _____ 2023 й.



08.00.07 – “МОЛИЯ, ПУЛ МУОМАЛАСИ ВА КРЕДИТ”
ИХТИСОСЛИГИ БЎЙИЧА МАЛАКАВИЙ ИМТИХОН
ДАСТУРИ

Тузувчилар: и.ф.д., проф. К.Ахмеджанов
и.ф.д., проф. Д.Рустамов
и.ф.д., проф. Р.Дусмуратов
и.ф.д., проф. Б.Ташмурадова
и.ф.н., доц. Ф.Додиев
и.ф.н., доц. Ж.Курбанбаев
PhD, доц. Ш.Элмуродов

Тошкент – 2023

КИРИШ

Мамлакатимизда чуқур ўзгаришлар, сиёсий ва ижтимоий-иқтисодий ҳаётнинг барча томонларини изчил ислоҳ этиш ва либераллаштириш, жамиятимизни демократик янгилаш ва модернизация қилишга катта эътибор қаратилмоқда.

Шундан келиб чиққан ҳолда олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлаш ва аттестациядан ўтказиш тизимининг сифати ва самарадорлигини тубдан ошириш, олий ўқув юртидан кейинги таълим соҳасини янада такомиллаштириш, илмий-тадқиқот фаолиятида ёшларнинг интеллектуал салоҳиятини ҳар томонлама намоён этиш имкониятларини кенгайтириш мақсадида мамлакатимизда кенг қўламли ислоҳотлар амалга оширилиб келинмоқда. Президентимиз Ш.Мирзиёев “Бу йил илм-фан ва инновацияларга 1,5 триллион сўм йўналтирилди. Бу — 2017 йилга нисбатан қарийб 6 баробар кўп, дегани.”¹ деб таъкидлаганининг ўзи илм-фанга бўлган юксак эътибордан далолат беради.

Мамлакатимиз ижтимоий-иқтисодий тараққиёти кўп жиҳатдан таълим тизими билан бирга молия, пул муомаласи ва кредит каби соҳалар ривожига ҳам бевосита боғлиқ. Шу боисдан молия, пул муомаласи ва кредит соҳалари бўйича илмий тадқиқот ишлари сифати ва самарадорлиги соҳани, бу борадаги илғор тажрибаларни чуқур ўрганишни талаб қилади.

08.00.07 – “Молия, пул муомаласи ва кредит” ихтисослиги бўйича малакавий имтиҳон дастурини тузишда муаллифлар гуруҳи юқорида қайд этилган талабларни инобатга олишган. 08.00.07 – “Молия, пул муомаласи ва кредит” ихтисослиги бўйича таняч докторантурага киришга талабгорларнинг молия, банк иши, солиқлар ва солиққа тортиш, суғурта, молия бозори, халқаро валюта-кредит муносабатлари, инвестицияларнинг назарий ва амалий жиҳатларига оид, амалга оширилаётган кенг қўламли ислоҳотлар шароитида молия, пул муомаласи ва кредитнинг ўзига хос хусусиятларини атрофлича тўғри баҳолаш имконини беради.

Шунингдек, “Молия, пул муомаласи ва кредит” ихтисослиги бўйича малакавий имтиҳон дастури молия, кредит ва пул муомаласи назариялари (пулнинг вақт бўйича қиймати концепцияси, “давлат молияси” назарияси, “арзон пуллар” назарияси, пулнинг миқдорий назарияси, пулнинг номиналлик назарияси, металл пуллар назарияси ва ҳ.к.) ва уларнинг амалиётга татбиқи масалаларини ҳам қамраб олган. Бу эса, талабгорларнинг молия, пул муомаласи ва кредитнинг назарий асослари борасидаги билимларини ҳам баҳолаш имконини беради.

Дастур 08.00.07 – “Молия, пул муомаласи ва кредит” ихтисослиги бўйича талабгорларнинг малакавий имтиҳонга тайёрланиши ва уни топшириши учун мўлжалланган.

¹ Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2022 йил 20 декабрдаги Олий Мажлисга Мурожаатномасидан.

Г БЎЛИМ

1-МАВЗУ. МОЛИЯНИНГ МОҲИЯТИ ВА ФУНКЦИЯЛАРИ

Молиянинг келиб чиқиши, унинг давлат ва пул-товар муносабатларини ривожлантиришдаги ўрни. Молия фанининг ривожланиши. Давлат молияси назарияси. Молия фанининг асосчилари (А.Смит, Д.Рикардо, Ж.Кейнс). Молиянинг иқтисодий моҳияти ва функциялари. Давлатнинг ижтимоий-иқтисодий ривожланишида молиянинг роли. Молиянинг моҳияти ва функциялари тўғрисида илмий қарашлар. Молиявий ресурслар. Молиянинг иқтисодий қонунлар ва иқтисодий категориялар билан ўзаро боғлиқлиги.

Ривожланган ва ривожланаётган мамлакатларда молиянинг хусусиятлари. Иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш шароитида Ўзбекистон Республикасининг молияси. Иқтисодиётни тартибга солишда молиянинг роли ва туган ўрни.

Ўтиш иқтисодиёти даврида молиянинг хусусиятлари. Иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш шароитида Ўзбекистон Республикасининг молияси. Иқтисодиётни тартибга солишда молиянинг роли ва туган ўрни. Ўзбекистон Республикаси иқтисодиётини тартибга солишда молиядан фойдаланишнинг асосий йўналишлари.

Иқтисодиётни тартибга солишда молиядан фойдаланишнинг асосий йўналишлари.

2-МАВЗУ. ДАВЛАТ ВА КОРХОНАЛАР МОЛИЯ ТИЗИМИ

Молия тизими: хусусияти, соҳалари ва тармоқлари. Молиявий сиёсат. Пул ва молиявий оқимлар, уларнинг ўзаро боғлиқликлари.

Бозор иқтисодиётига ўтиш даврида молиянинг қайта тақсимлаш функцияси. Молиявий назорат ўтказишнинг шакллари ва усуллари. Солиқ ва божхона тизимлари. Солиқлар ва бошқаруви ундиришнинг молиявий-ҳуқуқий асослари.

Ўзбекистон Республикасининг молия тизими. Ўзбекистон молия тизимининг соҳалари ва бўғинлари. Молия тизими соҳа ва бўғинлари ўртасидаги молиявий муносабатларнинг ўзига хос хусусиятлари.

Иқтисодий агентларнинг молиясини шакллантириш ва фойдаланиш механизмларининг умумий тавсифи. Уй хўжалиги молиясини тартибга солишнинг хусусиятлари.

Иқтисодий агентлар молиясини Давлат бюджети билан алоқалари. Бюджет тизимини бошқариш тамойиллари.

Молиявий бошқарув органлари. Бошқарув механизмлари: прогнозлаштириш, режалаштириш ва назорат. Молиявий институтлар ва бозорлар, уларнинг функциялари. Молиявий бозорлар орқали ресурсларни қайта тақсимлаш хусусиятлари.

3-МАВЗУ. МОЛИЯВИЙ МЕНЕЖМЕНТ МЕХАНИЗМЛАРИ

Давлатнинг молиявий сиёсати. Молиявий сиёсатнинг асосий йўналишлари. Молиявий сиёсатни амалга оширишда давлатнинг роли. Молиявий сиёсатни амалга ошириш механизмлари. Давлат молия сиёсати, хўжалик субъектлари молия сиёсати. Молиявий сиёсат стратегияси ва тактикаси. Молияни Давлат томонидан тартибга солиш. Макро даражада молияни бошқариш. Ўтиш даврида иқтисодиётни молиявий соғломлаштириш шакллари. Молиявий механизм, унинг таркибий қисмлари ва элементлари. Молиявий дастаклар ва рағбатлантириш тизими.

Бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида молиявий механизмларнинг қайта шаклланиши. Турли мулкчилик шаклидаги хўжалик юритувчи субъектлар молиясини бошқариш. Давлат молиявий назоратининг турлари ва уни амалга оширувчи органлар. Молиявий назоратни ташкил этиш. Бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида молиявий назоратнинг роли ва аҳамияти. Назорат тизими самарадорлигини ошириш йўллари. Аудиторлик назоратининг барпо этилиши ва ривожланиши. Ўзбекистон Республикасининг молиявий сиёсати. Ўзбекистон Республикасининг халқаро капиталлар бозори билан алоқалари.

4-МАВЗУ. БЮДЖЕТ ТИЗИМИ

Бюджетнинг хусусияти ва роли. Унитар ва федератив давлатларнинг бюджет тузилмаси ва тизими. Ўзбекистон Республикасининг бюджет тузилмаси ва тизими. Бюджет тизими фаолиятининг асосий тамойиллари. Бириктирилган ва тартибга солувчи даромадлар. Давлат бюджети ва оила бюджетини лойиҳалаштиришдаги тафовутлар. Бюджет тизимининг алоҳида тармоқлари ўртасида даромад ва харажатларнинг тақсимланиши. Бюджет таснифининг асосий тамойиллари.

Тараққий этган мамлакатларда давлат қарзи ва давлат бюджети дефицитининг жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг вужудга келишидаги ўрни.

Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан республикамизнинг йирик тижорат банкларининг капиталлашиш даражасини ошириш, Ҳукумат, маҳаллий ҳокимияти органлари томондан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари ривожини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш.

Бюджет даромадлари ва харажатларининг таснифи. Бюджет дефицитини молиялаштириш манбалари таснифи. Турли даражадаги бошқарув органларининг бюджет ҳуқуқлари. Давлат қарзлари турларининг таснифи.

Ривожланган давлатларда бюджет жараёни. Бюджет жараёнининг мазмуни ва макроиқтисодий асоси. Бюджет жараёнини ташкил этиш асослари ва унинг вазифалари. Бюджет режалаштирилиши, иштирокчилари ва уни ташкил этиш тамойиллари. Бюджет жараёни босқичлари. Давлат бюджетини шакллантириш жараёни. Бюджет лойиҳасини тузиш. Қонун чиқарувчи органларда бюджетни кўриб чиқиш ва тасдиқлаш. Бюджетни ижро этиш тизими ва унинг назорати. Бюджет ижроси ва уни тасдиқлаш.

Давлат бюджетининг ижтимоий-иқтисодий моҳияти ва роли. Турли иқтисодиётларда бюджет тузилмаси. Хорижий мамлакатларда Давлат бюджетининг роли. Давлат бюджети даромадларининг таркиби ва структураси. Давлат бюджети даромадлари ва харажатларининг таснифи. Субсидиялар, субвенциялар, дотациялар, бюджет ссудаси.

Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети. Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети даромадлари ва харажатларининг таркиби ва структураси. Республика бюджети ва маҳаллий бюджетлар. Турли даражадаги бюджетлар ўртасидаги ўзаро алоқалар. Бюджетни тузиш ва ижро этиш. Бюджет дефицити, қоплаш манбалари ва уларни тартибга солиш механизмлари. Бюджет профицити.

Бюджет даромадларининг структураси. Бюджет даромадларининг иқтисодий мазмуни. Солиқларнинг иқтисодий табиати ва функциялари. Республика бюджети даромадлари. Маҳаллий бюджетлар даромадлари. Ўзбекистон Республикаси субъектлари бюджетларининг даромадлари. Бюджетлараро муносабатларни ташкил этиш зарурияти.

Ўзбекистон Республикасининг солиқ тизими. Бюджетнинг солиқсиз даромадлари. Бюджет харажатларининг мазмуни. Бюджет кредити, субсидиялари, субвенциялари, дотациялари ва инвестициялари. Резерв фонди.

Маҳаллий бюджетларнинг даромадлари ва харажатлари. Маҳаллий бюджетларни субвенциядан чиқариш.

5-МАВЗУ. ДАВЛАТ КРЕДИТИ

Давлат кредитининг зарурлиги, унинг моҳияти ва функциялари. Давлат кредитининг мазмуни ва аҳамияти. Давлат кредити шакллари. Давлат кредитини бошқариш. Давлат қарзлари таснифи. Давлат қарзининг турлари ва такомиллаштириш йўллари. Давлат қимматбаҳо қоғозлари ва уларнинг Давлат бюджети даромадларини шакллантиришда ва дефицитини қоплашдаги роли.

Давлат қимматли қоғозлари бозори ва уни фоиз ставкаларини тартибга солишдаги аҳамияти. Макроиқтисодий тартибга олиш ва давлат қимматбаҳо қоғозлари бозори.

Марказий банкнинг ҳукумат кредитлари ва уларнинг пул айланмасига таъсири. Давлат кредити ва унинг Ўзбекистон Республикасидаги хусусиятлари.

Бюджетдан ташқари мақсадли фондларнинг иқтисодий моҳияти ва уларни молия тизимидаги аҳамияти. Молия тизимида бюджетдан ташқари ва бошқа тармоқлар ўртасидаги боғлиқликлар. Бюджетдан ташқари мақсадли фондларни ташкил этиш сабаблари ва уларнинг турлари. Бюджетдан ташқари мақсадли фондларни шакллантириш манбалари ва маблағлардан фойдаланиш йўналишлари.

Давлат маблағлари ҳисобидан банкларнинг капиталлашиш даражасини ошириш, кишлоқ жойларда уй-жой қурилиши ҳажмини ошириш.

6-МАВЗУ. ДАВЛАТ БЮДЖЕТИ ҒАЗНА ИЖРОСИ

Ўзбекистон Республикасининг Ғазначилик тизими вазифалари. Ғазначилик тизимига юклатилган вазифаларни амалга оширишда бошқарув органлари, маҳаллий ҳокимиятлар, Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки, тижорат банклари ва бошқа ташкилотлар ўртасида ҳамкорликдаги фаолият.

Ғазначилик тизимида ўтишнинг объектив зарурлиги. Ғазначилик тизими жорий этилгандан кейинги дастлабки молиявий самаралар. Хорижий давлатларда Ғазначиликнинг асосий вазифалари. Бюджет ижросининг асосий босқичларида Давлатнинг молиявий назорати. Бюджет маблағларидан мақсадли ва самарали фойдаланишни назорат қилишда Ғазначилик органларининг асосий вазифалари. Молия ва Ғазначилик органлари вазифаларининг тақсимланиши.

7-МАВЗУ. КОРПОРАТИВ ВА ХАЛҚАРО МОЛИЯ

Корпоратив молиянинг мазмуни ва уларни ташкил этиш тамойиллари. Корпоратив молиявий муносабатлар тизими.

Корпоратив тузилмаларда молиявий менежер вазифалари. Корпоратив тузилмаларнинг молия бозоридаги фаолияти. Пул маблағларининг вақт бўйича қиймати концепцияси. Корхоналарни молиялаштириш манбалари. Қарз маблағлари ҳисобига молиялаштириш. Корпоратив молияда хорижий капитални жалб қилиш. Капитал баҳосини аниқлаш. Молиявий активлар даромадлигини баҳолаш. Риск ва даромадлиликни баҳолаш. Дивиденд сиёсати. Корпоратив бирлашишлар ва қўшиб олишлар ҳамда уларга сабаб бўлувчи ҳолатлар.

Акцияларни бирламчи (IPO) ва иккиламчи оммавий жойлаштириш (SPO). Корпоратив еврооблигациялар муомалага чиқариш ва жойлаштириш.

Замонавий глобал иқтисодиётда халқаро молиявий муносабатларнинг роли. Халқаро молиявий муносабатларнинг тартибга солиниши. Халқаро молиявий ташкилотлар. Жаҳон банки ва унинг фаолият йўналишлари. Халқаро валюта фонди ва унинг фаолият йўналишлари. Европа тикланиш ва тараққиёт банки ва унинг фаолият йўналишлари. Осиё тараққиёт банки ва унинг фаолият йўналишлари. Халқаро молиявий ташкилотлар ва Ўзбекистон ўртасидаги ҳамкорлик алоқалари. Халқаро молия муносабатларида суверен қарзлар.

Халқаро молия бозори. Халқаро молия бозорининг валюта сектори. Халқаро кредит бозори. Халқаро фонд бозори. Халқаро суғуурта бозори. Замонавий халқаро олтин бозори. Халқаро ҳосилавий молиявий инструментлар бозори. Халқаро молия бозорида секюритизация. Халқаро молиявий муносабатларда рисклар бошқариш тизимлари. Халқаро молиявий муносабатларда тўлов инфраструктураси. Халқаро молия бозорида суверен давлатлар. Минтақавий молия бозорлари. Халқаро молия бозорининг институционал таркиби. Ўзбекистон халқаро молия бозори тизимида.

II БЎЛИМ. ПУЛ МУОМАЛАСИ ВА КРЕДИТ

1-МАВЗУ. ПУЛНИНГ МОҲИАТИ ВА ФУНКЦИЯЛАРИ. ПУЛНИНГ КЕЛИБ ЧИҚИШИ

Пулнинг моҳияти ва намоён бўлиш шакллари. Пулнинг миқдорийлик назарияси. Пулнинг номиналлик назарияси. Металл пуллар назарияси. Замонавий монетаризм. Ж.М.Кейнснинг пулларга талаб ва пуллар таклифи хусусидаги назарий қарашлари.

Жамиятнинг иқтисодий ривожланишида пулнинг роли. Пулнинг пайдо бўлиши. Қоғоз пуллар. Кредит пуллари. Пулларнинг олтин билан таъминланиши. Банкноталар эмиссияси.

Ж.М.Кейнснинг "арзон пуллар" концепцияси ва унинг жаҳон молиявий инқирози шароитида қўлланилиши.

М.Фридменнинг рестрикцион пул-кредит сиёсати концепциясининг жаҳон молиявий инқирози шароитида қўлланилиши.

Ички талабни рағбатлантиришга қаратилган пул-кредит сиёсати ва уни амалга ошириш йўллари.

Пул муомаласи тушунчаси. «Пул айланмаси» тушунчасининг мазмуни. Пул айланмасининг таркиби: нақд ва нақдсиз пул айланмаси. Пул муомаласи қонуни. Пулга бўлган талаб ва таклиф. Пул массасининг таркиби ва динамикаси. Пул айланишининг суръати ва унинг пул массасига таъсири. Пул агрегатлари ва уларнинг тавсифи. Пулнинг кадрсизланиши ва унинг асосий сабаблари. Инфляция, сабаблари, турлари ва оқибатлари.

Ўзбекистонда инфляция ва инфляцион жараёнлар: унинг ўзига хос хусусиятлари; инфляцияга қарши кураш тадбирлари; инфляцияни юзага келтирувчи номонетар ва монетар омиллар.

Ўзбекистон Республикасида нақд пул муомаласининг ўзига хос хусусиятлари. Банкларнинг касса айланмасини прогнозлаш. Ўзбекистонда нақд пул ҳаракатини ташкил этиш ва уни назорат қилиш.

Глобаллашув шароитида жаҳон хўжалигида реал қийматга эга бўлмаган пул ҳажмининг кўпайиши сабаблари ва унинг олдини олиш йўллари.

«Пул тизими» тушунчасининг мазмуни. Пул тизимининг асосий шакллари: биметаллизм, монометаллизм, олтинга алмашинмайдиган кредит пуллари тизими. Пул тизимининг асосий элементлари. Пулнинг турлари. Қоғоз пуллар, келиб чиқиши ва кадрсизланиш сабаблари. Кредит пуллари, вексель ва вексель муомаласи. Банкноталар. Чеклар ва чек муомаласи. Пластик карточкалар. Пул эмиссияси тартиби. Пул мультимпликатори. Пулнинг харид қобилияти ва унинг барқарорлигини таъминлаш.

Ўзбекистон Республикаси пул тизими: миллий пул бирлиги «сўм»нинг барқарорлигини мустаҳкамлаш истиқболлари.

Пул маблағларининг улкан эмиссияси натижасида муомалада ортиқча пул массасининг пайдо бўлишининг салбий оқибатлари ва унга йўл қўймаслик чоралари.

2-МАВЗУ. КРЕДИТНИНГ МОҲИАТИ ВА ФУНКЦИЯЛАРИ

Кредитнинг моҳияти. Кредитнинг функциялари. Кредитнинг шакллари ва турлари.

Банк кредити ва унинг бозор иқтисодиёти шароитида ривожланиши. Тижорат кредити ва унинг ривожлантириш истиқболлари. Ижтимоий-йўналтирилган бозор иқтисодиёти шароитида давлат кредити.

Ссуда капитали ва кредит. Ссуда фозининг мазмуни ва унинг ўзгаришига таъсир этувчи омиллар. Ссуда фозининг меъёри. Пул-кредит орқали тартибга солиш тизимида марказий банкнинг фозис сийсати.

Ссуда капиталлари бозори. Ссуда капиталлари бозорининг моҳияти ва функциялари. Ўзбекистон Республикасида ссуда капиталлари бозорининг шаклланиши ва ривожланиши.

Тижорат банклари кредит портфелида узоқ муддатли кредитлар салмоғини янада ошириш чора-тадбирлари.

Қишлоқ жойларида уй-жой қурилишини кредитлашни кучайтириш йўллари.

3-МАВЗУ. БАНКЛАР ВА БАНК ТИЗИМИ

Банкларнинг пайдо бўлиши ва ривожланиши. Иқтисодиётда бозор муносабатларининг ривожланишида банклар ролининг кучайиши. Ўзбекистон Республикаси банк тизими. Ўзбекистон Республикасининг «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»га қонуни.

Марказий банк фаолиятининг мақсади ва функциялари. Миллий валютанинг барқарорлигини таъминлаш - Марказий банкнинг бош мақсади. Иқтисодиётни пул-кредит тизими орқали тартибга солишда Марказий банкларнинг роли.

Тижорат банклари функциялари ва турлари. Молиявий воситачилик - банкларнинг асосий фаолияти. Молия бозорларини тартибга солиш ва эркинлаштириш шароитида банклар. Банкларни таркибий ташкил этиш ва бошқариш. Банк акциядорлик корхонаси сифатида. Тижорат банкларининг Марказий банк билан ўзаро муносабатлари. Марказий банк банкларнинг банки сифатида. Марказий банкнинг пул-кредит сийсати ва уни амалга ошириш механизми.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик, фермерлик фаолиятларини молиявий таъминлашда тижорат банкларининг ролини янада ошириш чора-тадбирлари.

Рақамли иқтисодиёт шароитида рақамли банк хизматларини жорий этиш.

Тижорат банклари ресурсларининг депозитли манбалари. Тижорат банклари ресурсларининг депозитсиз манбалари. Тижорат банкларининг умумий капитали ва унинг функциялари. Умумий капиталнинг таркиби. Асосий капитал ва унинг таркиби. Қўшимча капитал ва унинг таркиби. Капитални етарли даражасини тавсифловчи молиявий коэффициентлар.

Аҳолининг пул маблағларини банкларга жалб этиш жараёнига таъсир этувчи омиллар.

Депозитларга тўланадиган фозизлар ва уларга таъсир қилувчи омиллар.

Банк хизматларининг янги турларини жорий этиш йўллари. Аҳоли ва хўжалик юритувчи субъектларнинг банклардаги бўш пул маблағларини депозитларга жалб этишни кўпайтириш бўйича белгиланган вазифалар.

Пул айланмаси тушунчаси. Нақд пуллик ва нақд пулсиз ҳисоб-китоблар. Ўзбекистон Республикасида нақд пулсиз ҳисоб-китобларнинг асосий шакллари.

- тўлов топшириқномаси билан ҳисоб-китоблар;
- тўлов талабномаси билан ҳисоб-китоблар;
- аккредитивлар билан ҳисоб-китоблар;
- инкассо бўйича ҳисоб-китоблар;
- чеклар билан ҳисоб-китоблар.

Тўлов оборотининг янги воситалари: пластик карточкалар, вексель.

Факторинг ва унинг Ўзбекистонда фойдаланиш амалиёти.

Тўловсизлик муаммосининг сабаблари, оқибатлари ва уни ҳал қилиш йўллари.

Инкирозга қарши чоралар дастурини амалга ошириш шароитида тижорат банкларининг ликвидлиги ва тўлов қобилиятини янада оширишнинг устувор йўналишлари.

4-МАВЗУ. КРЕДИТЛАШ АСОСЛАРИ

Хўжалик субъектларини кредитлаш – банкларнинг асосий вазифаси. Банк активлари таркибида кредитлар. Банк кредитлашининг тамойиллари. Тижорат банкларининг кредит сиёсати. Кредитлаш объектлари ва субъектлари. Қарз олувчининг кредитга лаёқатлилиги ва уни баҳолаш.

Кредитнинг қайтарилиши ва уни таъминлаш йўллари. Гаров ва гаров механизмлари. Кафолат. Кредитлашда рисклар. Фоизли риск ва унинг келиб чиқиш сабаблари. Суғурта rischi. Рискларни баҳолаш ва уларни пасайтириш йўллари.

Тижорат банкларининг кредит портфели ва улар сифатининг таснифи.

Кредит портфелини диверсификациялашнинг мақсади. Кредит портфелини диверсификациялашнинг асосий йўналишлари.

Хўжалик юритувчи субъектларни қисқа муддатли кредитлашнинг замонавий усуллари. Кредит линияларини очиб ва алоҳида ссуда счётидан кредитлашнинг тавсифлари. Контокоррент шаклида кредитлаш. Овердрафт бўйича кредитлаш. Овернайт. Ломбард кредити. Синдициялашган кредитлар. Ипотека ва ипотекали кредитлаш. Истеъмол кредити ва уни ривожлантириш истиқболлари. Микрокредитлаш ва унинг хусусиятлари. Қишлоқ хўжалик субъектларини кредитлаш ва унинг ўзига хос хусусиятлари.

Муаммоли кредитлар: келиб чиқиш сабаблари ва уларни бошқариш усуллари. Кредит қайтарилмаган ҳолатларда захираларни ташкил қилиш тартиби.

Узоқ муддатли кредитлашда инвестицион лойиҳаларнинг самарадорлигини баҳолаш.

Кредит шартномасининг мазмуни, томонларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари.

Иқтисодиётнинг реал сектори ҳамда тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш мақсадида банклар томонидан берилаётган кредитлари ҳажмини янада ошириш йўллари.

5-МАВЗУ. БАНКЛАРНИНГ ИНВЕСТИЦИОН ФАОЛИЯТИ

Тижорат банклари инвестицион фаолиятининг тавсифи. Тўғри ва портфелли инвестициялар. Инвестицион лойиҳаларни молиялаштириш. Инвестицион лойиҳалар самарадорлигини иқтисодий баҳолаш. Соф дисконтли даромад. Инвестицион лойиҳаларни молиялаштириш манбалари. Инвестицион лойиҳаларга банк кредитлари. Синдициялашган кредитлар - инвестицион лойиҳаларни молиялаштиришда рискларни камайтириш ва маблағлар жалб этиш усули сифатида.

Банкларнинг портфелли инвестициялари: мақсади ва вазифалари. Қимматли қоғозлар бозорида банк операциялари. Банкларнинг траст операциялари. Ўзбекистонда банкларнинг инвестицион операцияларини ривожлантириш истиқболлари.

Инвестицион лойиҳаларни молиялаштириш жараёнида банкларнинг фаоллигини ошириш йўналишлари. Тижорат банкларини йирик инвестиция институтларига айлантиришнинг долзарб масалалари.

Пул-кредит сиёсати – макроиқтисодий тартибга солиш воситаси сифатида. Пул-кредит орқали тартибга солишнинг Кейнсча ва монетаристик концепциялари. Макроиқтисодий тартибга солиш тизимида монетар ва фискал-бюджет сиёсати.

Пул-кредит орқали тартибга солишда Марказий банкнинг роли. Пул-кредит орқали тартибга солиш инструментлари.

Қайта молиялаш сиёсати. Қайта молиялаш ставкаси ва унинг депозит ва кредит ставкаларини шаклланишидаги роли.

Мажбурий захира сиёсати ва унинг тижорат банклари кредит салоҳиятига таъсири.

Очиқ бозор сиёсати ва унинг муомаладаги пул массасининг динамикасига таъсири.

Пул-кредит орқали тартибга солиш тизимида валюта сиёсати ва валюта орқали тартибга солиш.

Пул массаси устидан назорат. Монетар индикаторлар ва уларнинг тавсифи. Пул массасини пул бозори орқали бошқариш.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки пул-кредит сиёсатининг асосий йўналишлари.

Ички талабни молиявий рағбатлантириш, банкларнинг капиталлашиш даражасини янада ошириш, тижорат банкларининг ресурс базасини мустаҳкамлаш бўйича белгиланган вазифалар.

6-МАВЗУ. БАНК ИШИДА МЕНЕЖМЕНТ

Банк фаолиятини ташкил этиш ва банкларни бошқариш тузилмаси. Банк фаолиятини тартибга солиш ва назорат. Тижорат банклари ресурсларини бошқариш.

Ликвидликни таъминлаш - банк ресурсларини бошқаришнинг асосий мақсади.

Банк активларини бошқариш. Активларни бошқаришнинг мақсади ва вазифалари. Тижорат банклари активларини бошқариш усуллари. Банк рисклари ва уларнинг турлари. Рискларни баҳолаш ва бошқариш усуллари. Активларни диверсификациялаш - банк рискларини камайтириш ва даромадлиликни таъминлашнинг асосий шарти сифатида.

Тижорат банки фойдаси ва рентабеллиги. Фойдани кўпайтириш йўллари. Банк фойдасини тақсимлаш. Банкнинг фоиз сиёсати. Тижорат банклари фаолиятининг молиявий кўрсаткичлари.

Тижорат банклари фаолиятида корпоратив бошқарувни такомиллаштиришнинг ўрни.

Тижорат банклари фаолиятини баҳолаш мезонларини ўзгартириш. Узоқ муддатли кредит кўйилмалари улушини ички манбаларни жалб этиш орқали ошириш йўллари.

Банк ишида маркетингнинг моҳияти ва хусусиятлари. Банкларнинг мақсадли бозорлари – мижозлар бозори ҳамда банк маҳсулотлари ва хизматлари бозори. Банкдаги режалаштириш тизими. Банк фаолиятининг жорий ва стратегик режаси. Стратегик режанинг мазмуни. Стратегик режалаштиришга бўлган турлича ёндашишлар. Режалаштириш босқичлари. Маркетингни режалаштириш. Режалаштириш тизимида бўлган талаблар.

Маркетингни режалаштириш. Маҳсулот стратегияси. Нарх стратегияси. Мижозларга банк маҳсулотлари ва хизматларини етказиб бериш тизими соҳасидаги стратегия. Коммуникация стратегияси. Маркетингда риск стратегияси. Риск стратегиясини ишлаб чиқиш.

Банкдаги маркетинг бўйича назорат тизими. Назорат жараёни босқичлари. Маркетинг бўйича назорат турлари. Самарали назоратнинг асосий қирралари.

Экспортга маҳсулот ишлаб чиқарувчи корхоналарни кредитлаш жараёни мониторинги. Зарар кўриб ишлаётган ва иқтисодий ночор корхоналарни соғломлаштиришда банк маркетингининг ролини ошириш бўйича белгиланган вазифалар.

III БЎЛИМ. МОЛИЯ БОЗОРИ

1-МАВЗУ. ЗАМОНАВИЙ ИҚТИСОДИЁТДА МОЛИЯ БОЗОРИНИНГ РОЛИ ВА ТАРКИБИ

Молия бозорининг иқтисодий моҳияти. Молия бозорининг иқтисодийдаги аҳамиятли жиҳатлари. Молия бозорининг функциялари. Молиявий ресурслар доиравий айланишида молия бозорининг роли. Молия бозори иштирокчилари. Молия бозорида воситачилар типлари. Молия бозорининг таркибий тузилиши. Пул бозори. Капитал бозори. Қимматли қоғозлар бозори.

Молия бозори моделлари. Банк кредитлари ёрдамида молиялаштириш. Қимматли қоғозлар бозори орқали молиялаштириш. Банк модели. Молия бозорининг англо-саксон модели. Аутсайдерлик модели. Молия бозорининг ислом модели.

Пул бозорининг иқтисодий моҳияти. Пул бозорининг вужудга келиши. Пул бозорининг қўлланиш хусусиятлари. Пул бозори иштирокчилари. Давлат, тижорат банклари, корхоналар ва бошқалар пул бозори иштирокчиси сифатида. Пул бозори инструментлари: давлат қисқа муддатли қимматли қоғозлари, қайта сотиб олинувчи шартномалар, депозит сертификатлари, тижорат қоғози ва бошқалар. Давлат қисқа муддатли қимматли қоғозларининг дисконт ставкалари. Пул бозори инструментлари даромадлиги ва рисклик даражаси. Республикада пул бозори амал қилиш механизми. Пул бозорида қисқа муддатли кредитларнинг ажратилиш тартиби. Микроқарзлар амалиёти.

Облигациялар молия бозорининг муҳим инструменти. Облигациялар эмитентлари. Облигациялар таснифланиши. Давлат облигациялари. Муниципал облигациялар. Корпоратив облигациялар ва уларни муомалага чиқариш шартлари. Суверен ва корпоратив еврооблигациялар. Муддатига кўра облигациялар турлари. Жойлаштириш шаклига кўра облигациялар турлари. Купон тўловларига кўра облигациялар турлари. Таъминланган ва таъминланмаган облигациялар. Конвертацияланувчи облигациялар. Облигациялар қиймати ва даромадлиги.

Облигациялар муомалага чиқариш шартлари. Ўзбекистон облигациялар бозоридаги ҳолат. Халқаро облигациялар муомалага чиқариш ва жойлаштириш.

Акциялар ва уларнинг қўлланиш хусусиятлари. Оддий ва имтиёзли акциялар. Конвертацияланувчи имтиёзли акциялар. Акциялар акциядорлик жамиятлари фаолиятининг асоси сифатида. Акциялар бозори ўзига хос хусусиятлари. Акциялар эмитентлари. Акциялар чиқариш тўғрисида қарор қабул қилиш. Акцияларни давлат рўйхатидан ўтказиш. Акцияларни жойлаштириш. Акцияларни жойлаштиришда очиқ ва ёпиқ обуна. Акцияларни қайтариб сотиб олиш. Акция курси ва унга таъсир этувчи омиллар. Акциялар номинал қиймати ва бозор баҳоси. Акциялар даромадлиги. Ўзбекистон акциялар бозори ҳолати. Имтиёзли акциялар муомалага чиқариш ва жойлаштириш. Оддий ва имтиёзли акциялар бўйича дивиденд хусусиятлари

Ҳосилавий қимматли қоғозларнинг иқтисодий моҳияти ва уларнинг ўзига хос хусусиятлари. Ҳосилавий қимматли қоғозлар молия бозори инструментлари сифатида. Ҳосилавий қимматли қоғозларнинг функциялари. Ҳосилавий қимматли қоғозлар турлари. Форвард шартномалари. Фючерс шартномалари ва турлари. Опцион шартномалари. Опционлар турлари. Америка опционлари. Европа опционлари. Опционлар бўйича базавий активлар. Своплар иқтисодий моҳияти. Своплар турлари. Валюта свопи қўлланиш хусусиятлари.

Ипотека. Ипотека кредити. Ипотека кредити. Ипотека қимматли қоғозлари. Ипотека ва ипотека кредитлаш амалиётини молиявий таъминлаш. Ипотека қимматли қоғозлари таснифи ва тавсифи. Ипотека облигацияларини муомалага чиқариш ва жойлаштириш.

Ипотека бозори моделлари ва қўлланиш хусусиятлари. Анъанавий модел (битта босқичли, Европа модели) ўзига хос хусусиятлари. Ипотека бозорининг икки босқичли Америка модели амал қилиш механизми. Ссуда-жамғарма модели қўлланилиши. Республикамизда ва хорижий мамлакатларда ипотека бозори амалдаги ҳолати.

Крипто активлар. Криптовалюта – рақамли валюта сифатида. Криптовалюталарнинг иқтисодий моҳияти ва юридик статуси хусусидаги баҳсли ҳолатлар. Криптовалюта турлари. Криптовалюталар қўлланиш хусусиятлари. Криптовалюталар билан операциялар: сотиб олиш ва сотиш. Блокчейн технологиялари. Майнинг. Биткойн. Криптовалюталар курсига таъсир этувчи омиллар. Ўзбекистонда криптоактивлар муомаласини ташкил этиш. Мангу криставалютаси амал қилиш механизми.

2-МАВЗУ. ХАЛҚАРО ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАР БОЗОРИ

Халқаро қимматли қоғозлар иқтисодий моҳияти ва қўлланиш хусусиятлари. Халқаро қимматли қоғозлар турлари. Халқаро акциялар ва облигациялар. Евроакциялар. Еврооблигациялар. Қисқа муддатли евроқоғозлар. Евродепозит сертификатлар. Депозитар тилхатлар. Америка депозитар тилхатлари. Глобал депозитар тилхатлар. Халқаро қимматли қоғозлар бозори амал қилиш механизми. Халқаро қимматли қоғозлар савдоси ташкилотчилари. Халқаро қимматли қоғозлари чиқаришда эмитентга қўйиладиган талаблар. Халқаро қимматли қоғозлар афзалликлари ва камчиликлари. Мамлакатимиздаги эмитентлар томонидан халқаро қимматли қоғозлар муомалага чиқариш.

Қимматбаҳо металллар бозори хусусиятлари. Валюталар бўйича олтин стандарт бекор қилингача қимматбаҳо металллар бозори ривожланиши. Қимматбаҳо металллар бозори иштирокчилари: казиб олувчи саноат корхоналари, қайта ишловчи саноат корхоналари, биржалар, инвесторлар, банклар, профессионал воситачилар. Олтин бозори амал қилиш механизми. Халқаро олтин бозорлари марказлари. Қимматбаҳо металллар савдосида ҳосилавий интрументлар қўлланилиши.

Олтин бўйича своплар турлари: вақт бўйича своп (молиявий своп), металлнинг сифати бўйича своп, жойлашган жойига кўра своп. Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозлари шароитида олтин савдоси.

Молия бозори таҳлилининг ташкилий хусусиятлари. Қимматли қоғозлар таҳлили. Молия бозори фундаментал таҳлили ва унда эътибор қаратиладиган жиҳатлар. Фундаментал таҳлилга таъсир этувчи омиллар. Эмитент жорий молиявий ҳолати фундаментал таҳлили. Молия бозори техник таҳлили. Молия бозори таҳлилида трендлар. Япон шамлари турлари ва моделлари.

Молия бозори рисклари: моҳияти, асосий турлари ва баҳолаш усуллари. Бозор рисклари. Фонд rischi. Фоиз rischi. Валюта rischi. Тизимли риск ва уни аниқлаш индикаторлари. Портфел назарияси: Марковицгача ва ундан кейинги баҳолаш усуллари. Индексга боғлиқ портфел самарадорлик мезони. Молия бозори рискларини пасайтириш ва олдини олиш имкониятлари.

Портфелни бошқаришда рискларни баҳолаш амалиёти. Диверсификациялаш ва унинг портфелни бошқаришдаги аҳамияти.

3-МАВЗУ. ФОНД БИРЖАЛАРИ ВА ФОНД БОЗОРИ ИШТИРОКЧИЛАРИ

Фонд биржаси функциялари ва ташкилий тузилмаси. Фонд биржаси фаолият принциплари. Фонд биржаларида листинг талаблари. Фонд биржаси инфратузилмаси ва биржа савдолари иштирокчилари. Инвестиция воситачиси, инвестиция маслаҳатчиси, инвестиция фонди, инвестиция активларини ишончли бошқарувчи, трансфер-агент, қимматли қоғозларнинг биржадан ташқари савдоси ташкилотчиси, дилерлар, маркет-мейкерлар ва брокерлар. Фонд биржа савдолари механизмлари. Фонд биржаларида электрон савдо тизимлари. Биржа аукцион турлари. Қимматли қоғозлар депозитарийси фаолият механизми. Ҳисоб-китоб-клиринг палатаси. Тошкент РФБ. ЭЛСИС-САВДО.

Молия бозорида банкларнинг иштироки. Тижорат банклари эмитент сифатида. Банклар томонидан муомалага чиқариладиган молиявий интрукментлар. Банклар молиявий воситачилар ва савдо ташкилотчилари сифатида. Банкларнинг фаол инвестор сифатидаги фаолияти. Молия бозорида нобанк кредит институтлари. Пул бозорида нобанк кредит институтлари фаолият механизми. Микрокредит ташкилотлари ва ломбардларнинг молия бозоридаги фаолияти хусусиятлари.

Инвестиция фондларининг иқтисодий моҳияти ва юзага келиши. Инвестиция фондларининг бозор шароитидаги аҳамиятли жиҳатлари. Хорижий амалиётда инвестиция фондлари ташкилий тузилмаси. Мамлакатимизда коллектив инвестициялаш амалиётининг ташкилий-ҳуқуқий асослари. Инвестиция фондларини давлат рўйхатидан ўтказиш тартиби. Инвестиция фондлари инвестиция портфелини диверсификациялаш. Мамлакатимизда инвестиция фондлари фаолиятининг амалий жиҳатлари. Пай фондлари ташкилий жиҳатлари ва фаолият тартиби.

Молия бозорини тартибга солишга объектив зарурат. Молия бозорини тартибга солиш усуллари. Молия бозорида ўзини ўзи тартибга солиш. Молия бозорини давлат томонидан тартибга солиш. Молия бозорини тартибга солишда давлатнинг функциялари. Мамлакатимизда молия бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органлари. Молия бозорини тартибга солишда мегарегулятор қўлланилиши.

Мамлакатимизда молия бозорини тартибга солиш бўйича ваколатли давлат органлари фаолият йўналишлари. Молия бозорини тартибга солишда Капитал бозорини ривожлантириш агентлиги иштироки.

IV БЎЛИМ. ХАЛҚАРО ВАЛЮТА-КРЕДИТ МУНОСАБАТЛАРИ

1-МАВЗУ. ВАЛЮТА МУНОСАБАТЛАРИ ВА ВАЛЮТА ТИЗИМИ

Валюта муносабатлари ва валюта тизимининг асосий хусусиятлари. Валюта тизими тушунчаси ва кўринишлари. Валюта тизимининг элементлари. Жаҳон валюта тизимининг эволюцияси. Олтиннинг функцияси ва ролини ўзгариши.

Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг халқаро валюта муносабатларига нисбатан салбий таъсири ва уни бартараф этиш чоралари.

Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг миллий валюта тизимига нисбатан салбий таъсири ва уни бартараф этиш чоралари.

Ташқи савдо айланмаси таркибини диверсификация қилиш бўйича белгиланган вазифалар.

Валюта бозорлари: тушунчаси, функциялари ва иштирокчилари. Валюта бозорида банкларнинг роли. Валюта бозорларининг турлари. Валюта бозорларининг қатнашчилари. Бозорларнинг вақт бўйича чегаралари. Валюталаштиришнинг бошланиши ва тугаш вақти. Операцияларнинг тезлиги. Пул бозорлари. Евровалюталар бозорининг вужудга келиши ва ривожланишининг замонавий тенденциялари.

Валюта курсига таъсир этувчи ва аниқловчи омиллар. Миллий валютани конвертациялаш усуллари. Валюта муносабатларини бошқариш. Валюта сиёсати: мақсади ва шакллари. Чет эл валютаси котировкаси. Котировка услублари: тўғри ва тескари.

Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг валюта бозорларига нисбатан салбий таъсири ва унга барҳам бериш йўллари.

Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг халқаро валюта бозорларига нисбатан салбий таъсири ва уни бартараф этиш чоралари.

Инфляциянинг чуқурлашуви, муомалада таъминланмаган пулларнинг кўпайишига йўл қўймаслик чора-тадбирлари.

Халқаро валюта бозорларидаги операцияларнинг назарий асослари. Валюта операцияларининг классификацияси. Нақд битимлар. Чет эл валютаси иштирокидаги муддатли битимлар. Форвард операцияларининг умумий тавсифи. Форвард операциялари учун белгиланган вақт. Форвард келишувларидан фойдаланиш. Форвард курсларини ҳисоблаш йўллари. Спотгача бўлган валюталаштириш куни келишувлари учун аутрайт курслари. Синик кунлар учун форвард курси. Форвард кросс-курслари. Форвард-форвард операциялари. Валюта своплари. Своп котировкалари. Своп келишувларидан фойдаланиш. Конверсион операцияларининг тавсифномаси. Спот кўринишидаги операциялар.

Валюта курси ва котировкалари. Bid ва Offer томонлари ҳамда валюта курслари котировкасидаги маржанинг ўлчами. Очиқ валюта позицияларининг кўриниши. Маржалар ва арбитражнинг конверсион операциялари. Кросс-курсларнинг механизми.

Фьючерс операцияларининг умумий тавсифи. Валюта фьючерсларининг ўзига хос хусусиятлари. Валюта фьючерслари билан операцияларни амалга ошириш механизми. Валюта фьючерсини Ўзбекистонда қўллаш муаммолари.

Пул бозоридаги депозит операцияларининг мазмуни. Фоиз ставкалари ва оддий фоиз формуласи. Фоиз ставкалари котировкаларида Bid ва Offer томонлари ва маржа. Депозит позициялари ва фоиз арбитражи. Банклараро ва мижозлар депозитлари.

Валюта бозорларида спекулятив амалиётларни ривожланишига йўл қўймаслик.

2-МАВЗУ. ВАЛЮТА СИЁСАТИ

Валютани тартибга солиш ва валюта назорати. Валюта сиёсати ва уни амалга оширишда қўлланиладиган инструментлар. Валюта курсини барқарорлаштириш сиёсати. Девальвация ва ревальвацияларнинг ташқи савдога тўғри ва тескари таъсири. Ривожланаётган мамлакатлар валюта сиёсатининг умумий хусусиятлари. ХВФ валюта сиёсатига нисбатан талаблари.

Валюта сиёсатини либераллаштиришнинг миллий иқтисодий ва хорижий инвестициялар жалб қилишга таъсири.

Валюта инқирози тушунчаси. Валюта инқирози - иқтисодий инқироз шакли сифатида. II жаҳон уруши даврида ва ундан кейинни йилларда валюта муаммолари. Бреттонвудс валюта тизими инқирози: моҳияти, сабаблари, намоён бўлиш шакллари, ривожланиш босқичлари. Европа Иқтисодий Ҳамжамиятида валюта интеграцияси муаммолари. Валюта чекловлари: сабаблари, моҳияти, шакллари. Валюта чекловларининг асосий хусусиятлари. Валюта чекловлари тараққиёти ва унинг оқибатлари. Халқаро Валюта Фонди орқали давлатлараро валюта чекловларининг бошқарилиши.

Валюта инқирози жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг таркибий қисми сифатида.

Валюта инқирозига қарши кураш чоралари.

Молия бозорларида катта спекулятив операцияларнинг ривожланишига йўл қўймаслик, муомалада реал қийматга эга бўлмаган пулларнинг пайдо бўлишини олдини олиш.

Чет эл валютаси иштирокидаги муддатли битимларнинг мақсади. Валюта курсининг кўтарилиши ва пасайишига таъсир этувчи омиллар. Муддатли валюта битимларидан фойдаланиш - валюта инқирозларидан ҳимоя қилиш усули сифатида. Валютавий фьючерс операциялари ва уларнинг форвард операцияларидан фарқи. Опцион келишувлар. Валюта арбитражи. Валюта операциялари назорати ва уларни бошқариш.

3-МАВЗУ. ТЎЛОВ БАЛАНСИ. ХАЛҚАРО ҲИСОБ-КИТОБЛАР

Тўлов баланси тушунчаси, асоси ва унинг таркиби. Тўлов балансини давлатлараро бошқариш муаммолари. Тўлов балансини бошқариш моделлари ва концепцияларининг таҳлили. Халқаро ҳисоб-китоблар тушунчаси ва шартлари. Халқаро ҳисоб-китоблар формалари ва уларнинг ўзига хос хусусиятлари.

Савдо баланси ва унинг тўлов баланси ижобийлигини таъминлашдаги роли. Мамлакат экспортининг диверсификациялашув даражасини ошириш орқали тўлов баланси ижобийлигини таъминлаш борасида амалга оширилаётган чора-тадбирлар. Жаҳон бозорида хом-ашёни экспорт қилиш амалиётидан рақобатбардош тайёр маҳсулотларни экспорт қилиш амалиётига ўтиш.

Ўзбекистонда тўлов баланси ҳамда савдо балансининг жорий ҳолати ва унинг ўзгаришига таъсир этувчи омиллар.

Халқаро кредит иқтисодий категория сифатида. Ташқи савдода кредитнинг аҳамияти. Жаҳон бозорларидаги рақобат ва унда халқаро кредитнинг роли. Халқаро кредитнинг шартлари ва шакллари. Халқаро кредитнинг давлат томонидан бошқарилиши. Молия бозорларининг глобаллашуви, бу жараённинг салбий ва ижобий жиҳатлари.

Глобаллашувнинг халқаро кредит муносабатларига таъсири. Халқаро кредитлар бўйича қарздорлик муаммоси ва уни ҳал қилиш йўллари.

Халқаро молия-кредит ташкилотлари – Жаҳон банки гуруҳи, Осиё тараққиёт банки,

Ислом тараққиёт банки, Европа тикланиш ва тараққиёт банки кредитларидан фойдаланишни фаоллаштириш.

4-МАВЗУ. ЖАҲОН ВА МИНТАҚАВИЙ МОЛИЯ ИНСТИТУТЛАРИ

Халқаро молия институтларининг ўмумий тавсифи. Халқаро Валюта Фонди. Жаҳон тикланиш ва тараққиёт банки. Жаҳон банкининг кредит сиёсати, унинг актив операцияларининг тавсифи. Европа ҳамжамиятининг халқаро молия институтлари.

Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг жаҳон молия институтлари фаолиятига нисбатан салбий таъсири ва жаҳон молия институтлари ролини оширишга қаратилган чора-тадбирлар.

Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирозининг минтақавий молия институтлари фаолиятига таъсири.

Халқаро молия институтлари томонидан маблағлари ҳисобидан йирик инвестицион лойиҳаларни молиялаштириш, улар билан ҳамкорликда юксак технологияларга асосланган замонавий ишлаб чиқаришни ташкил қилиш

V БЎЛИМ. СОЛИҚЛАР ВА СОЛИҚҚА ТОРТИШ

1-МАВЗУ. СОЛИҚЛАРНИНГ ЗАРУРЛИГИ, МОҲИАТИ ВА ФУНКЦИЯЛАРИ

Солиқ тушунчаси. Солиқлар ва солиққа тортишнинг шарт-шароити. Солиққа тортишнинг умумий ва хусусий принциплари. Эркинлик, солиққа тортиладиган объект, солиқ қонунчилиги.

Солиқларнинг белгилари. Мажбурий тўловлар. Солиқлар, йиғимлар ва солиқ характериға эга бўлмаган тўловлар. Давлат бюджети даромадларининг таркиби. 2018-2022 йилларда солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларнинг бюджет даромадларидаги салмоғи ҳамда уларнинг ўзгариш динамикаси.

Солиқларнинг зарурлиги. Давлатнинг ўз функцияларини бажариши учун молия ресурслари билан таъминлашнинг зарурлиги. Ижтимоий эҳтиёжлар ва «ижтимоий товарлар». Ялпи ички маҳсулотни тақсимлашда солиқларнинг роли.

Солиқларнинг функциялари. Солиқларнинг фискал ва назорат функциялари. Солиқларнинг рағбатлантирувчи, иқтисодиётни тартибга солиш, қайта тақсимлаш функциялари хусусидаги иқтисодий қарашлар.

Солиққа тортиш тамойиллари. Кенг камровлилик, адолатлик, тенглик тамойиллари. Горизонтал ва вертикал адолат. Самарадорлик тамойили.

Солиқларни туркумлаш. Солиқларнинг айрим турлари тўғрисидаги назариялар ва унинг йўналишлари. Ягона солиқ назарияси. Эгри ва тўғри солиқларнинг ўзаро нисбати назарияси. Оптимал солиқ ставкаси бўйича ғоялар. Солиқларнинг даромадларни тақсимлашга таъсири. Лоренц эгри чизиғи.

Солиқ юкини енгиллаштириш, солиққа тортиш тизимини соддалаштириш ва унификация қилиш бўйича хўжалик тузилмаларини қўллаб-қувватлаш чора-тадбирлари.

Солиқ назарияси иқтисодий назария фанининг таркибий қисми эканлиги. Солиқ муносабатлари ва уларнинг субъектлари. Солиқ юки ва фаровонликни адолатли тақсимлаш, солиқ ундириш хусусидаги мунозараларнинг муқаррарлиги. Солиқларнинг иқтисодиётдаги роли тўғрисида мунозаралар.

Солиқ муносабатларига хос бўлган иқтисодий қонунлар ва уларни илмий билиш

усуллари. Индукция ва дедукция, абстракция, тарихийлик ва мантиқийлик, макро ва микроиқтисодий таҳлил, математик, график ва бошқалар. Солиқ назарияси ва давлатнинг солиқ сиёсати.

Солиқлар тўғрисида назарий қарашларнинг йўналишлари. Ўрта Осиёда солиқлар тўғрисидаги қарашлар. Амир Темурнинг солиққа тортиш тўғрисидаги фикрлари. Солиқ тўғрисида классик назария. А.Смит солиқ томоийиллари тўғрисида. Иш ҳақи, фойда, рента ва истеъмол молларига солиқ. А.Лаффер эгри чизиғи.

Солиқларнинг иқтисодиётдаги роли тўғрисида Кейнсча назария. Неоклассик назариялар: монитаристик ва таклиф иқтисодиёти назариялари.

3-МАВЗУ. СОЛИҚ СИЁСАТИ ВА СОЛИҚ ТИЗИМИНИНГ УМУМИЙ АСОСЛАРИ

Солиқ назарияси ва давлатнинг солиқ сиёсати. Солиқ сиёсатининг ҳуқуқий асослари тушунчаси ва тарихи. Солиқ сиёсатини ишлаб чиқишда давлатнинг роли ва ҳозирги замон солиқ сиёсати. Солиқ механизми ва унинг таркиби. Солиқ сиёсатининг мамлакатда амалга оширилаётган иқтисодий ислохотларга мослашуви. Давлат тузилмаларининг иқтисодиёт соҳасига асоссиз аралашувини камайтириш юзасидан белгиланган вазифаларни амалга оширишда солиқ сиёсатининг тутган ўрни.

Солиқ элементлари. Солиқ субъекти, объекти, манбаси, ставкалари, имтиёзлари, солиққа тортиладиган ва тортилмайдиган даромадлар, солиқ юки, солиқ декларацияси.

Солиқ ставкаларининг турлари. Мутаносиб, прогрессив ва регрессив ҳамда қатъий ставкалар. Уларнинг иқтисодий-ижтимоий аҳамияти. Иқтисодий ўсишни рағбатлантиришда регрессив солиқ ставкаларининг роли.

Солиқ имтиёзлари. Солиқ имтиёзларининг турлари. Умумий солиқ имтиёзлари. Солиқ имтиёзларини тадқиқ этишнинг назарий муаммолари ва амалий масалалари. Солиқлардан тўлиқ озод этиш. Вақтинча солиқлардан озод этиш. Солиққа тортиладиган базанинг камайтирилиши.

Солиқ тўғрисидаги қонун ҳужжатларининг принциплари. Солиқ тўловчининг ҳақлиги презумпцияси принципининг ўзига хос жиҳатлари. Солиқларни ҳисоблаш ва ундириш усуллари. Солиқ декларацияси ва унинг турлари.

Тараққиёт стратегиясида солиқ сиёсатини ва солиқ маъмурчилигини такомиллаштириш йўналишлари. Солиқ сиёсатини такомиллаштириш концессиясини амалиётга жорий этилишидаги ўзига хосликлар. Янги Ўзбекистон солиқ сиёсатини ўзига хослиги ва иқтисодиётни барқарор ривожлантиришдаги аҳамияти.

4-МАВЗУ. ФОЙДА СОЛИҒИ

Фойда солиғи ва унинг корхоналар молия-хўжалик фаолиятига таъсири. Фойда солиғини тўловчилар. Солиқ объекти. Жами солиққа тортиладиган даромадлар ва уларнинг таркиби. Юридик шахслар молиявий натижаларининг шаклланиши. Маҳсулот сотишдан олинган ялпи тушум. Умумхўжалик фаолиятидан олинган фойда (ёки зарар). Солиқ тўлангунга қадар фойда (ёки зарар). Фойда солиғи базасини аниқлашда жами даромадлар ҳамда чегириладиган ва чегирилмайдиган харажатлар таркиби. Солиққа тортиладиган фойдани аниқлаш тартиби.

Жами солиққа тортиладиган фойдадан чегирмалар бериш тартиби. Банк ва суғурта ташкилотлари бўйича чегирмалар. Фойда солиғидан озод этиладиган юридик шахслар ва уларнинг даромадлари.

Фойда солиғи ставкалари. Дивиденд ва фоизлар бўйича фойда солиғи ставкалари. Норезидент ва чет эл юридик шахсларнинг фойдани солиққа тортиш. Солиқ ҳисоботларини тузиш ва топшириш тартиби. Фойда солиғини тўлаш муддатлари. Тугатилаётган юридик шахсларни солиққа тортиш тартиби. Солиқ тўловчи юридик шахсларнинг масъулиятлари.

Мамлакатимиздаги маҳсулот экспортга маҳсулот ишлаб чиқарувчи корхоналарни қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантириш, экспорт салоҳиятини мустаҳкамлашда экспорт ҳажмига мувофиқ фойда солиғи ставкаларини пасайтирилиши.

5-МАВЗУ ЖИСМОНИЙ ШАХСЛАРДАН ОЛИНАДИГАН ДАРОМАД СОЛИҒИ

Жисмоний шахслар томонидан тўланадиган солиқларнинг моҳияти, уларнинг солиқлар тизимида тутган ўрни ва роли. Жисмоний шахслардан олинадиган солиқларнинг иқтисодий (фискал) ва ижтимоий аҳамияти.

Солиқ тўловчи жисмоний шахслар – резидентлар ва норезидентлар. Ўзбекистон Республикасидан ташқарида тўланган солиқ суммаларининг ҳисоби. Жисмоний шахслардан олинадиган солиқларнинг ўсиш суръатлари ва уларни белгиловчи омиллар. Солиқ юки тушунчаси.

Меҳнат ҳақи шаклида олинадиган даромадлар таркиби. Солиққа тортиладиган даромадни аниқлаш тартиби. Солиқ ставкалари ва шкаллари. Даромад солиғи суммасини ҳисоблаш тартиби. Асосий иш жойидан ташқарида олинадиган даромадлар ва уларни солиққа тортиш. Жисмоний шахсларга даромадлар тўланган манбадан солиқларни ушлаб қолиш ва уни Давлат бюджетига ўтказиш тартиби. Жисмоний шахсларнинг меҳнат ҳақи шаклида олинадиган даромадлари бўйича солиқ имтиёзлари. Солиқлардан озод қилинган жисмоний шахсларнинг даромадлари. Жисмоний шахсларнинг солиққа тортилмайдиган даромадлари. Хорижий жисмоний шахсларни ва норезидентларни солиққа тортишнинг ўзига хос хусусиятлари.

Тадбиркорлик фаолиятдан олинадиган даромадларнинг таркиби. Мулкий даромадлар: фоизлар, дивидентлар, мулкни ижарага беришдан олган даромадлар, патент эгаси бўлган жисмоний шахс уни сотишдан олган даромади, қимматли қоғоз реализация қилишдан тушган даромад, солиқ ва мажбурий тўловлар тўлагандан кейин хусусий корхона эгаси ихтиёрида қоладиган фойда, роялти. Тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи жисмоний шахслар даромадини солиққа тортиш. Солиқ ставкалари ва уларни такомиллаштириш масалалари. Тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи жисмоний шахсларда қатъий солиқ ставкалари, солиқ ставкаларини солиққа тортишнинг адолатлилик тамойилига мослаштириш. Солиқни тўлаш тартиби.

Йиллик даромад ҳақидаги декларацияни тақдим этувчи жисмоний шахслар тоифаси. Декларация тақдим этувчи чет эл фуқаролари. Йиллик умумий даромад таркибига киритилувчи даромадлар. Солиққа тортилувчи даромаддан чегирмалар ва жисмоний шахслар даромадларига олинадиган солиқ имтиёзлари. Жисмоний шахсларнинг даромад солиғи тўлашдан озод этиладиган жисмоний шахслар. Йиллик даромад ҳақидаги декларация бланklarининг шакли. Солиқ тўловчининг йил давомида олинадиган даромадларининг ҳисобини юритиш. Декларацияни тўлдириш тартиби. Солиқ тўловчининг мажбуриятлари.

Жисмоний шахслар даромадидан олинадиган солиқ ставкаларини камайтириш бўйича қўрилган чора-тадбирлар асосида аҳолининг ялпи ва реал даромадлари ошиши ва унинг

харид қобилиятини барқарор суръатларда ўсиши.

6-МАВЗУ. ҚЎШИЛГАН ҚИЙМАТ СОЛИҒИ

Қўшилган қиймат солиғининг моҳияти ва мазмуни. Қўшилган қиймат солиғини ҳисоблаш усуллари. Қўшилган қиймат солиғига тортиладиган оборотни аниқлаш.

Солиққа тортиладиган оборотни коррективировка қилиш. Солиқ ставкалари ва уларни қўллаш тартиби. Солиқ бўйича имтиёзлар. Давлат бюджетига тўланиши лозим бўлган қўшилган қиймат солиғи суммасини аниқлаш тартиби. Ҳисобга олинadиган қўшилган қиймат солиғи суммасини аниқлаш тартиби. Ҳисобварақ-фактуралар асосида қўшилган қиймат солиғи ҳисобини юритиш ва солиққа тортиш масалалари.

Ўзбекистон ҳудудига импорт қилинган товар (иш ва хизматлар) бўйича қўшилган қиймат солиғини ҳисоблаш ва тўлашнинг ўзига хос хусусиятлари. Солиқни тўлаш муддатлари. Қўшилган қиймат солиғининг бошқа солиқ турлари билан боғлиқлиги.

Экспортёр корхоналарни рағбатлантиришда қўшилган қиймат солиғининг ноль даражали ставкасининг қўлланиши ва харид қилинган хом ашё учун тўланган қўшилган қиймат солиғи суммаларини бюджетдан қайтарилиш муддатларининг қисқартирилиши.

Соддалаштирилган тартибда қўшилган қиймат солиғига тортиш.

7-МАВЗУ. АКЦИЗ СОЛИҒИ ҲИСОБЛАШ ВА ТЎЛАШ ТАРТИБИ

Акциз солиғининг моҳияти. Солиқ тизимида акциз солиғининг тутган ўрни. Акциз тўланадиган товарлар рўйхати. Солиқ солиш объекти. Солиқ ставкаси. Акциз солиғи тўлаш тартиби. Акциз маркалари билан маркаланган товарлар бўйича акциз солиғи ҳисоблашнинг ўзига хос хусусиятлари. Импорт қилинадиган акциз тўланадиган товарлар рўйхати.

Солиқ солиш объекти. Акциз солиғи бўйича имтиёзлар. Алкогол ичимликлар, тамаки маҳсулотлари ва бошқа товарларга акциз маркалари қўллашдаги муаммолар.

Акциз солиғини ҳисоблаш тартиби, тўлов ва ҳисобот муддатлари. Солиқ тўловчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Акциз солиғининг ижтимоий-иқтисодий оқибатлари.

8-МАВЗУ. МОЛ-МУЛК, ЕР, ЕР ҚАЪРИДАН ФОЙДАЛАНГАНЛИК УЧУН ВА СУВ РЕСУРСЛАРИДАН ФОЙДАЛАНГАНЛИК УЧУН СОЛИҚЛАР.

Мол-мулк солиғи ҳақида тушунча ва унинг келиб чиқиш тарихи. Иқтисодиёт учун мол-мулк солиғининг объектив зарурати. Бюджет даромадларини шакллантиришда мол-мулк солиғининг роли ва ҳиссаси.

Юридик шахсларда мол-мулк солиғининг объектлари. Мол-мулк солиғини ҳисоблаш усуллари ва муаммолари. Кредит ташкилотларида мол-мулк солиғини ҳисоблашнинг ўзига хос хусусиятлари. Юридик шахслардан олинadиган мол-мулк солиғи ставкалари ва имтиёзлар. Мол-мулк солиғини тўлаш муддатлари.

Жисмоний шахсларнинг мол-мулкдан ундириладиган солиқ ставкаси ва имтиёзлари. Мол-мулк солиғи тўловчи жисмоний шахсларни ҳисобга олиш тартиби ва муаммолари. Жисмоний шахслар тўлайдиган мол-мулк солиғини ундириш, ҳисоблаш ишларини ташкил этиш ва юритиш муаммоларини ҳал этиш.

Жисмоний шахсларнинг мол-мулк солиғини ҳисоблаш ва тўлаш тартиби. Жисмоний шахсларнинг мол-мулк солиғи объектини аниқлаш масалалари ва қайта кўриб чиқиш тартиби. Солиқ тўловчиларнинг масъулиятлари ва уларнинг шикоятларини кўриб чиқиш

тартиби. Солиқ ундириш устидан назорат.

Ер солиғининг моҳияти ва зарурлиги. Унинг солиқлар тизимидаги иқтисодий роли ва ўрни. Ерга бўлган ҳуқуқ. Ер бонитети ва кадастри. Ер солиғини ўрнатиш тамойили ва уни тўловчилар.

Юридик шахсларда ер солиғи объектини аниқлашдаги муаммолар. Ер солиғи ставкаси ва имтиёзлари. Ер солиғини ҳисоблаш тартиби. Қишлоқ хўжалик товар ишлаб чиқарувчилар учун ягона ер солиғи. Суғориладиган ерларни баҳолаш. Солиқ идоралари назорати.

Ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш дастурини амалга оширишда ер солиғининг рағбатлантирувчи ролини ошириш йўналишлари.

Ер солиғи ставкалари. Жисмоний шахслар учун ер солиғи солинадиган объектлар. Жисмоний шахслар бўйича ер солиғини ҳисоблаш ва тўлаш тартиби. Ер солиғи бўйича имтиёзлар. Имтиёз ҳуқуқининг татбиқ этилиш ва бекор қилиниш тартиби. Ер солиғи тўловчи жисмоний шахсларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари.

Солиқлар тизимида ер қаъридан фойдаланганлик учун олинадиган солиқнинг тутган ўрни ва роли. Ер қаъридан фойдаланувчилар тўлайдиган солиқлар ва махсус тўловлар. Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқ тўловчилар, солиқ солиш объекти солиқ солинадиган база. Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқни ҳисоблаш ва бюджетга ўтказиш тартиби.

Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқни тўловчилар ва имтиёзлар. Сув ресурслардан фойдаланганлик учун солиқни ҳисоблаш тартиби ва тўлаш муддатлари.

9-МАВЗУ. МАХСУС СОЛИҚ РЕЖИМЛАРИ ҲАМДА АЙРИМ ТОИФАДАГИ СОЛИҚ ТЎЛОВЧИЛАР ФАОЛИЯТИНИ СОЛИҚҚА ТОРТИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ

Айланмадан олинадиган солиқ тўловчилари, солиқ объекти ва солиқ солиш базаси. Маҳсулот тақсимотига оид битим доирасида амалга ошириладиган фаолиятга солиқ солишнинг ўзига хос хусусиятлари. Махсус иқтисодий зоналарнинг иштирокчиларига солиқ солиш шартлари. Махсус иқтисодий зоналар иштирокчилари томонидан солиқ имтиёзларини қўллаш тартиби.

Айрим тоифадаги солиқ тўловчиларга солиқ солишнинг алоҳида тартиби. Микрофирма ва кичик корхоналар фаолиятини солиққа тортиш. Кичик бизнесни жадал ривожлантиришда махсус олиқ режимларининг аҳамияти. Савдо ва умумий овқатланиш корхоналарини солиққа тортишнинг хусусиятлари. Чакана савдо айланмасини оширишда савдо ва умумий овқатланиш корхоналарини солиққа тортишнинг аҳамияти. Савдо тушумининг банкдан ташқари айланмасини қисқартиришда солиқ назоратининг ўрни.

10-МАВЗУ. СОЛИҚ ТЎЛОВЧИЛАР ТОМОНИДАН ТЎЛАНДИГАН БОШҚА СОЛИҚЛАР ВА ЙИҒИМЛАР

Ижтимоий солиқ ва унинг солиқ тўловчилари. Ижтимоий солиқнинг объекти, ставкаси ва тўлаш, ҳисоблаш, ундириш механизмлари. Юридик ва жисмоний шахслар томонидан товарлар импорт қилинаётганда тўланадиган божхона тўловлар ставкалари ва ундириш механизми.

Автотранспорт йиғимларининг турлари. Автотранспорт йиғимларини солиқ тўловчилари, солиқ объектлари, солиқ солиш базаси. Автотранспорт йиғимлари бўйича белгиланган солиқ имтиёзлари.

Қатъий белгиланган солиқ ва уни ундириш механизми.

VI БЎЛИМ. ИНВЕСТИЦИЯ ВА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (ЛОЙИХАЛАР)НИ МОЛИЯЛАШТИРИШ

1-МАВЗУ. ИНВЕСТИЦИЯ ВА ИНВЕСТИЦИОН ФАОЛИЯТ АСОСЛАРИ

Инвестицияларни мазмуни, иқтисодий моҳияти ва аҳамияти. Инвестицияларнинг таснифи ва шакллари. Инвестиция фаолияти субъектлари ва объектлари. Инвесторлар ва уларни мақсадлари. Яқка тартибдаги инвесторлар, институционал ва профессионал инвесторлар. Инвестициялаш мақсадлари, амалиётда уларни уйғунлашуви. Инвестиция портфели. Инвестицияларни бошқариш.

Инвестицион маблағларни шакллантириш тамойиллари. Реал ва молиявий инвестициялар, уларнинг ўзаро боғлиқлиги.

Инвестицион ҳуқуқ тушунчаси ва инвестиция қонунчилиги. Инвестицион фаолият ҳуқуқий асосларининг пайдо бўлиши ва ривожланиши. Инвестицион фаолиятни ривожланишида давлатнинг роли. Инвестицион фаолиятни тартибга солиш объектлари ва қонунчилик. Инвестицион фаолиятни тартибга солиш субъектлари. Инвестицион фаолият соҳасидаги қонунчиликни шакллантиришнинг асосий тамойиллари. Инвестицион фаолиятни тартибга солиш соҳасидаги муносабатлар ва уларнинг хусусиятлари. Ўзбекистон Республикасида инвестицион фаолият соҳасидаги қонунчиликнинг таркибий тузилиши. ЎзР Конституцияси, ЎзР Фуқаролик кодекси ва инвестицион фаолият соҳасидаги бошқа қонунчилик ва меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар.

Инвестиция муҳити тушунчаси. Инвестиция муҳитини тавсифловчи кўрсаткичлар. Инвестиция муҳитини баҳолаш параметрлари. Инвестиция муҳити Жаҳон банкинигоҳида. Инвестиция муҳитини аниқловчи омиллар. Инвестиция муҳити кўрсаткичлари. Жаҳон банки томонидан инвестиция муҳитини баҳолаш. Марказий осиё давлатлари инвестиция муҳитини Жаҳон банки томонидан таҳлили.

Ўзбекистон Республикасида инвестиция муҳитини тубдан яхшилаш борасида амалга оширилаётган чора-тадбирлар. Республикамизда инвестицион муҳитни янада яхшилаш, имтиёзлар ва преференциялар бериш.

Инвестиция сиёсатининг назарий жиҳатлари. Чет эл инвестицияларини мамлакат иқтисодиётига таъсири. Инвестиция ва ташқи савдо сиёсатини ўзаро боғлиқлиги (импорт ўрнини босувчи ва экспортни рағбатлантирувчи). Асосий воситалар ва мамлакатнинг иқтисодий ривожланишидан келиб чиқиб инвестиция сиёсатини тавсифланиши. Капитал оқимларини кириб келиши ва чиқиб кетиши устидан давлат назорати самарадорлиги. Асосий инвестицион режимлар. Чет эл инвесторларига давлат кафолатлари. Давлатнинг тартибга солиш воситалари. Чет эл капитали кириб келишини рағбатлантирувчи йўналишлар. Хорижий ва миллий инвесторларга бериладиган солиқ, молиявий ва бошқа имтиёзлар.

Хўжалик субъектларининг актив ва пассив инвестиция сиёсатлари. Инвестицияларни ўзаро ҳимоялаш ва рағбатлантириш бўйича келишувлар ва шартномалар. Худудий инвестиция шартномалари. Чет эл инвестицияларини худудий даражада тартибга солиш. Эркин савдо зоналарини барпо этиш. Ўзаро капиталларни тўлиқ ва қисман эркинлаштириш. ХВФ ва Жаҳон банки инвестицияларни тартибга солиш тизимида Жаҳон савдо ташкилоти доирасидаги халқаро инвестиция шартномаси.

Йирик инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш, ишлаб чиқариш ва коммуникация объектларини, қишлоқ хўжалиги ҳамда мелиоратив қурилишни ривожлантириш ҳамда ижтимоий соҳани янги босқичга кўтариш, фаол инвестиция сиёсати ва уни амалга ошириш

бўйича белгиланган вазифалар.

2-МАВЗУ. ХАЛҚАРО ИНВЕСТИЦИЯ БОЗОРИНИНГ МАЗМУНИ, ТАСНИФИ ВА ФАОЛИЯТ ЮРИТИШ МЕХАНИЗМЛАРИ

Халқаро инвестицияларнинг объекти, вазифалари ва функциялари. Халқаро инвестицияларнинг турлари ва асосий воситалари. Вальрас модели. Халқаро капитал ҳаракати шакллари. Халқаро инвестиция оқимлари ва бозорлари. Халқаро инвестиция бозори ва унинг сегментлари. Халқаро инвестициялаш қоидалари. Молия бозори конъюнктураси тушунчаси, таркиби, уни тадқиқ этиш тамойиллари. Халқаро инвестиция бозорининг турли институтлари таснифи, тамойиллари, вазифалари ва фаолият юритиш механизмлари. Халқаро корпорация шакллари. Халқаро молия институтлари.

Тараққий этган мамлакатлардан инвестициялар жалб қилиш қўламини кенгайтириш.

Молия бозорида маҳаллий ва хорижий инвесторлар ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, рағбатлантириш борасидаги давлат сиёсати ва Қонунчилик базаси (жумладан, қимматли қоғозлар бозорида). Тўғридан-тўғри халқаро инвестицияларни турлари ва уларнинг амал қилиш тамойиллари (Лицензион келишувлар, франчайзинг, лизинг, толлинг). Тўғридан-тўғри инвестицияларнинг иқтисодий самарадорлиги ва ҳажмини баҳолаш. Хусусийлаштириш объектларига инвестицияларни жалб қилиш ва қўшма корхоналар ташкил этиш. Ўзбекистоннинг базавий саноат тармоқлари корхоналарини хусусийлаштириш воситасида стратегик хорижий инвесторларни жалб қилиш муаммолари. Хорижий инвесторларга сотиладиган объектларни танлаш тамойиллари. Тўғридан-тўғри инвестицияларни давлат томонидан қўллаб-қувватланиши. Ўзбекистон корхоналари бошқарув тизимида корпоратив бошқарув тамойилларини жорий қилиш.

Халқаро молия институтлари инвестицияларини иқтисодиётнинг реал секторига жалб этиш ва улар асосида юксак технологияларга асосланган замонавий ишлаб чиқариш қувватларини шакллантириш.

3-МАВЗУ. ИНВЕСТИЦИЯЛАРНИ МОЛИЯЛАШТИРИШ ТАМОЙИЛЛАРИ, УСУЛЛАРИ ВА УСЛУБИЁТЛАРИ

Инвестицияларни молиялаштириш тартиблари ва усуллари. Капитал инвестицияларни молиялаштириш тамойиллари: мақсадга мувофиқ молиялаштириш; муддатли молиялаштириш; инвестицион қарорлар асосида молиялаштириш; танланган усуллар асосида молиялаштириш; инвестициялашда вақт омилини ҳисобга олган ҳолда молиялаштириш; лойиҳа пул оқимларидан келиб чиқиб молиялаш. Молиялаштиришни давлат ва бозор механизмлари. Инвестиция фаолиятини молиялаштиришнинг аралаш усули.

Молиялаштиришни ташкилий шакллари. Қайтариш ва қайтарилмаслик шартлари асосидаги давлат кредитлари. Давлатнинг ташқаридан жалб этиладиган маблағлари, қарзлари ва инвестицион лойиҳаларни молиялаштирилиши.

Нодавлат пенсия фондлари. Суғурта ташкилотлари инвестор сифатида. Инвестиция фондлари ва компаниялари.

Кредитлар эвазига молиялаштириш. Инвестицион лойиҳаларни молиялаштиришдаги кредитларнинг таснифи. Банк кредитининг асосий шакллари. Ўзбекистонда кредит тизимини ташкил топиши ва ривожланиши. Банкларнинг инвестиция фаолияти. Капитал қўйилмаларни узоқ муддатли кредитлаш.

Инвестицион лойиҳаларни синдициялашган кредит ҳисобига молиялаштиришни

ташкил этиш. Синдициялашган кредитлашни амалга ошириш учун банк синдикатини ташкил этиш тартиби. Кредитларни расмийлаштириш тартиби. Синдициялашган кредитлаш, унинг ҳисобини юритиш, мониторингини олиб бориш ва уни қайтариш тартиби.

Молиялаштиришни лизинг усули, халқаро лизинг. Лизингни қўллаш афзалликлари. Лизинг инвестицион лойиҳаларни молиялаштириш манбаи сифатида.

Венчур капитали. Венчур капиталининг омилли тавсифлари. Венчур капиталининг юқори рискли муҳитда ишлатилиши. Венчур капиталининг манбалари.

Тижорат банкларининг узоқ муддатли инвестицион кредитлари ҳажмини ошириш, корхоналар томонидан инвестиция лойиҳаларини амалга оширишни жадаллаштириш бўйича белгиланган вазифалар.

4-МАВЗУ. ИНВЕСТИЦИЯ ЛОЙИҲАЛАРИ САМАРАДОРЛИГИНИ БАҲОЛАШ

Капиталнинг қиймати. Капиталнинг муқобил қиймати. Капитални ташкил этувчи элементлар қиймати. Инвестицион ресурсларнинг ўртача тортилган қиймати. Капитал қийматини ўртача тортилган нархи. Капиталнинг маржинал қийматини фирма инвестиция фолиятига таъсири.

Инвестицион лойиҳалар самарадорлигини баҳолаш тамойиллари. Лойиҳа самарадорлигини ҳисоблашда дастлабки маълумотлар. Инвестицион қарорлар самарадорлигининг мезонлари. Инвестицион лойиҳалар самарадорлигининг баҳолаш кўрсаткичлари. Лойиҳа самарадорлигини баҳолаш. Инвестицион лойиҳалар самарадорлигини баҳолашда рисклар ва ноаниқликлар таъсири. Инвестицион лойиҳалар самарадорлигини баҳолашнинг дастурий таъминоти. Инвестиция лойиҳалари самарадорлигини баҳолашда вақт омили ҳисоби. Инвестицион лойиҳалар самарадорлигини баҳолашнинг хориж тажрибаси ва уни Ўзбекистонда қўллаш имкониятлари.

Инвестицион лойиҳалар самарадорлигини баҳолашнинг статистик ва динамик турлари. Лойиҳавий таҳлил воситалари. Инвестицион лойиҳалар самарадорлигини баҳолашнинг дисконтлашга асосланган концепцияси. Турли кўрсаткичларни қўллаш соҳалари ва шартлари. Инвестицион лойиҳаларни ижтимоий самарадорлигини баҳолаш.

Лойиҳа тушунчас ва лойиҳалар тавсифи. Инвестицион лойиҳа тушунчаси, мақсади ва таркиби. Лойиҳаларни таснифлаш: йирик ва кичик, ички ва ташқи, техник ва нотехник, иқтисодий ва ижтимоий. Лойиҳа иштирокчилари. "Лойиҳани бошқариш" тушунчаси, лойиҳаларни бошқаришнинг инвестицияларни бошқариш ва унинг функционал бошқаруви билан ўзаро боғлиқлиги. Лойиҳаларни бошқаришнинг асосий тушунчалари таснифи.

Стратегик аҳамиятга эга бўлган инвестиция лойиҳалар, стратегик тармоқлар ва йирик корхоналарнинг узоқ муддатли техника сиёсати нуқтаи назаридан ишлаб чиқиладиган янги лойиҳаларни амалга оширишнинг муддатлари ва шартларини мувофиқлаштириш йўналишлари.

5-МАВЗУ. ИНВЕСТИЦИОН ЛОЙИҲАЛАРНИ ТАЙЁРЛАШ ВА МОЛИЯЛАШТИРИШ

Инвестицион давр, мазмуни ва лойиҳани ишлаб чиқиш босқичлари. Лойиҳани тайёрлаш даври босқичлари. Лойиҳа концепциясини ишлаб чиқиш. Лойиҳанинг инвестицион ғоясини шакллантириш. Инвестицион лойиҳа вариантларини ишлаб чиқиш. Лойиҳанинг ҳаётийлик даври: инвестициялашдан олдинги, инвестиция даври ва

эксплуатация фазаси. Лойиҳанинг дастлабки режаси. Инвестициядан олдинги тадқиқотлар. Лойиҳа ҳаётийлигини баҳолаш. ТИАни келишиш ва тасдиқлаш тартиби.

Лойиҳавий молиялашнинг моҳияти, шакллари ва усуллари. Лойиҳавий молиялашнинг реал инвестицияларни анъанавий кредитлашдан фарқи. Хорижда лойиҳавий молиялаш. Лойиҳавий молиялашнинг асосий шакллари ва схемалари. Параллел ва кетма-кетлик молиялаш асосида лойиҳавий молиялаш.

Лойиҳавий молиялаштиришда эътиборни тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни жалб қилишга қаратиш, инфратузилма лойиҳаларини амалга оширишда ички манбаларни сафарбар қилиш ҳажмини ошириш.

6-МАВЗУ. ТАШКИЛИЙ МОДЕЛЛАШТИРИШНИ АВТОМАТЛАШТИРИШНИ ЗАМОНАВИЙ УСУЛЛАРИ ВА ЛОЙИҲАНИ АМАЛГА ОШИРИШ ВА ЯКУНЛАШ УСТИДАН НАЗОРАТ

Лойиҳани бошқаришни ташкил этишнинг мақсадлари. Режалаштириш ва бошқаришнинг ташкилий даражалари. Лойиҳа амалга оширилиши юзасидан мониторинг. Яқунланган қурилиш объектларини фойдаланишга қабул қилиш. Лойиҳа самарадорлигини ҳисоблаш учун зарурий маълумотлар. Реал инвестициялар самарадорлигини баҳолаш усуллари. Лойиҳаларни бошқаришнинг замонавий усуллари ва дастурий таъминотлари (PROJECT EXPERT, COMFAR, PROPSPIN, «Аль-Инвест», «Инвестор 4.1» пакетлари). Молия бозори конъюктураси тушунчаси, таркиби, уни тадқиқ этиш тамойиллари. Инвестиция ликвидлилигини баҳолаш. Қимматли қоғозлар бозорида маркетинг тадқиқотларини ташкил этиш. Биржа бозори конъюктурасини техник таҳлили хусусиятлари. Банкларо кредитлар ва захира фондлари. Валюта опционлари ва фьючерслари, форвард битимлари. Банкларо своп операцияси. Лойиҳа рискни таҳлил қилишнинг моҳияти. Лойиҳадаги риск турлари. Лойиҳа рискларини тадқиқ қилиш усуллари таснифи. Лойиҳа рискларини баҳолаш. Лойиҳаларни молиялаштиришда рискларни ҳисобга олиш. Инвестицион портфелни шакллантириш механизми. Маблағларни инвестициялаш йўналишини танлаш.

Инвестицияларни молиялаштириш самарадорлигини ошириш, корхоналарнинг инвестицион лойиҳаларни молиялаштиришда тижорат банклари ресурсларидан фойдаланишини кучайтириш.

Инвестицион лойиҳаларни молиялаштиришда иштирок этувчиларнинг иқтисодий манфаатдорлигини таъминлашнинг долзарб масалалари.

Лойиҳа рискларини аниқлаш. Лойиҳа рискни баҳолашни амалга ошириш учун зарурий ҳаракатларни белгилаш. Риск тўғрисида маълумотларни ҳужжатлаштириш. Риск назорати. Кутилмаган рисклар. Кўзда тутилмаган харажатларни қоплаш учун маблағларни захиралаш. Капитал қўйилмалар рискни баҳолаш учун молиявий таҳлил воситалари.

Лойиҳа рискларининг миқдорий таҳлили. Рискни миқдорий баҳолашга умумметодик ёндашувлар. Лойиҳа рискларини таҳлил қилиш усуллари. Рискни эксперт таҳлили. Дельфи методи. «Монте Карло» усули. Мастер риск. Риск шкаласи ва уни тебранишининг тавсифи. Рискни миқдорий баҳолаш учун фойдаланиладиган махсус кўрсаткичлар.

7-МАВЗУ. ДАВЛАТ-ХУСУСИЙ СЕКТОР ҲАМКОРЛИГИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ АСОСЛАРИ

Инвестиция фаолиятида давлат-хусусий сектор ҳамкорлигининг юзага келиши ва ривожланиши. Давлатнинг хусусий бизнес билан ҳамкорлик муносабатлари мазмун-

моҳияти. Давлат-хусусий сектор ҳамкорлигида амалга ошириладиган лойиҳаларнинг ташкилий-ҳуқуқий тузилиши ва унинг асослари. Концессия тўғрисидаги қонунга асосан танлов (тендер) жараёнлари. Танлов ҳужжатларини тайёрлаш ва танлов қатнашчилари таклифларини баҳолаш мезонлари. Коммунал, транспорт ва энергетика инфратузилмаси соҳасида давлат-хусусий сектор ҳамкорлигини тартибга солувчи меъёрий-ҳуқуқий асослар. Давлат ва тадбиркорлик тузилмалари ҳамкорлигининг асосий шакллари ва уларнинг хусусиятлари. Хорижий мамлакатларда давлат-хусусий сектор ҳамкорлигини бошқаришнинг модел ва механизмлари.

VII БЎЛИМ. СУҒУРТА НАЗАРИЯСИ ВА АМАЛИЁТИ

1-МАВЗУ. СУҒУРТА НАЗАРИЯСИ

Суғурта ҳақида тушунча. “Суғурта” атамасининг мазмун моҳияти. Суғуртанинг ўзга хос хусусиятлари. Суғурта иқтисодий категория сифатида. Суғуртанинг функциялари. Суғуртанинг келиб чиқиши. Суғурта фондлари, уларнинг шаклланиши ва фойдаланиш йўналишлари.

Суғуртада риск тушунчаси. Суғуртанинг гуруҳланиши. Суғуртада риск менежменти. Суғурта шартномаси. Суғурта полиси. Суғурта маҳсулоти товар сифатида. Суғурта тарифи. Суғурта мукофоти суғурта хизмати ҳақи. Суғурта ташкилотлари. Суғурта ташкилоти молияси. Суғурта бозори ва унинг ривожланиш босқичлари. Суғуртада назорати ва мониторинги.

Суғуртанинг келиб чиқиши. Суғурта захираларини шаклланиш усуллари. Суғурта муносабатларида қатнашувчи томонларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари. Суғурта ҳуқуқи ва унинг мазмуни. Суғурта қонунчилиги ва унинг таркибига кирувчи асосий қонунчилик ҳужжатлари. Умумий суғурта қонунчилиги. Махсус суғурта қонунчилиги.

Суғурта қонунчилигида Фуқаролик Кодексининг тутган ўрни ва аҳамияти. Ўзбекистон Республикасининг «Суғурта фаолияти тўғрисида»ги Қонуни: унинг тузилиши ва мазмуни. Суғурта ташкилотларининг устав капитали.

Суғурта тарифи ва унга таъсир этувчи омиллар. Суғурта тариф ставкаси. Суғурта суммаларининг зарарлилик кўрсаткичи. Худудлар ва объектларга қараб суғурта тарифларини табақалаштириш.

Суғурта фаолияти классификатори ҳақида тушунча. Суғурта фаолияти классификаторига умумий тавсиф. Умумий суғурта тармоғи ва унга оид асосий суғурта класслари. Ҳаёт суғуртаси ҳақида тушунча. Ҳаёт суғуртасининг асосий турлари. Ҳаёт суғуртаси шартномаларини тузиш. Аннуитет ва рента. Суғурта тарифларини ҳисоблашда актуар ҳисоб-китоблар.

Мулкий суғуртанинг моҳияти. Суғурта объекти ва субъектлари. Суғурта тарифини ҳисоблаш. Ўзбекистон Республикасида транспорт воситалари эгаларининг учинчи шахслар олдидаги фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш. Хорижий автотранспорт воситалари эгаларининг учинчи шахслар олдидаги фуқаролик жавобгарлигини суғурта қилиш. Касбий жавобгарлик суғуртаси.

2-МАВЗУ. СУҒУРТА КОМПАНИЯСИНING МОЛИЯВИЙ АСОСЛАРИ

Суғурталовчи молияси. Суғурта ташкилоти айланма маблағларининг ўзига хос хусусиятлари, суғурталовчи молиявий барқарорлигининг асоси, устав капитали ва уни шакллантириш тамойиллари. Суғурталовчи ўз капитали тушунчаси, қарз капиталлар ва

унинг таркиби, суғурта ташкилотлари ресурслари шаклланишининг ўзига хос хусусиятлари, суғурта ташкилоти молиявий натижаси шаклланишининг ўзига хос жиҳатлари.

Суғурта заҳираларини инвестиция объектларига жойлаштириш. Суғурта заҳираларини айрим объектларга инвестиция қилишга йўл қўйилмаслиги. Суғурталовчининг инвестиция портфели. Суғурта заҳираларини жойлаштириш қоидалари. Суғурта ташкилотларининг инвестиция фаолиятини давлат томонидан тартибга солиш.

Суғурталовчи ва суғурталанувчи ўртасидаги муносабатларни тартибга солишда суғурта бозорининг профессионал қатнашчиларининг роли. Ўзбекистон суғурта бозори ривожланишида суғурта бозори инфратузилма субъектларининг фаолиятини йўлга қўйиш ва уни такомиллаштириш йўналишлари.

Суғурта бозорни шаклланишини шартлари. Давлатни молиявий тизимида суғуртани аҳамияти ва ўрни. Суғурта хизматларни сотувчилари ва харидорлари. Суғурта бозорни такомиллаштиришда давлатнинг ўрни.

Суғурта бозорни тузилиши. Суғурта бозорларни таснифлаш. Ривожланган давлатларда суғурта бозорини тузилиши. Ўзбекистонда суғурта бозорини тузилиши. Суғурта бозорни асосий профессионал иштирокчилари: суғуртачилар, суғурта воситачилари, суғурта сюрвейерлар, аджастерлар, актуарийлар, ассистанс.

2-МАВЗУ. СУҒУРТА ТАШКИЛОТИНИНГ ИНВЕСТИЦИЯ ФАОЛИЯТИ

Суғурта заҳиралари ва бошқа вақтинча бўш турган маблағларни инвестиция қилиш. Инвестицияларнинг объектлари ва турлари. Суғурта заҳираларини инвестиция объектларига жойлаштиришнинг асосий тамойиллари. Суғурта заҳираларини жойлаштириш қоидалари ва уни тартибга солиш механизмлари.

Инвестицион жараён иштирокчиларининг мулкӣ манфаатларини ҳимоя қилишда тижорат асосида фаолият кўрсатадиган суғурта компанияларининг иштирок этиш имкониятлари. Инвестицион рискларни суғурталаш билан шуғулладиган суғурталовчиларга қўйиладиган талаблар. Инвестицион жараён иштирокчиларининг мол-мулки, жавобгарлиги ва тадбиркорлик рискларини суғурталаш.

Суғурта компанияларининг ривожланишида маркетингнинг ўрни ҳамда аҳамияти. Суғурта компаниялари фаолиятида маркетинг муносабатларини шаклланиш ва ривожланиш босқичлари. Суғурта компаниялар фаолиятининг ривожланишида маркетингнинг муҳим ўрин тутиши. Иқтисодиёти ривожланган мамлакатларда маркетинг - корхонанинг келажакда равнақ топиши ва яшашининг зарурий шарти сифатида тан олиниши.

Суғурта маркетингида ишлатиладиган асосий атама ва тушунчалар. Маркетинг стратегияси ҳақида тушунча. Суғурталовчининг маркетинг стратегиясини ташкил этувчи жиҳатлар. Ҳозирги суғурта ташкилотлари маркетинг стратегиясининг асосий йўналишлари. Суғурта хизматлари рекламаси. Суғурта маҳсулотларини сотиш тизими. Маркетинг ишларини режалаштириш. Суғурта компаниялари маркетингларининг асосий функцияси ва вазифалари.

Суғурта маркетингининг услублари. Истеъмолчиларининг ҳатти - ҳаракатини ўрганиш. Суғурта бозоридаги рақобат ҳолати. Суғурта бозори ҳақида маълумотларни тўплаш ва таҳлил этиш усуллари. Суғурта бозорини сўровномалар асосида ўрганиш. Суғурта бозорини сифат нуқтаи назаридан таҳлил этиш.

3-МАВЗУ. ТАШҚИ ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТ СУҒУРТАСИ

Ташқи иқтисодий фаолият суғуртасининг моҳияти ва функциялари. Суғурта компанияларининг халқаро йўналишдаги фаолиятини ривожланиши. Халқаро суғурта ҳамжамиятлари ва улар билан ҳамкорлик қилиш йўллари. Ташқи иқтисодий фаолият суғуртасининг ривожланиши ва суғуртанинг турлари.

Халқаро иқтисодий фаолиятни бошқаришда суғурталаш турлари. Ташқи иқтисодий фаолиятда суғурта рисклари ва уларнинг таснифи. Чет эл инвесторлари билан боғлиқ рисклар. Ташкилий-технологик рисклар. Сиёсий рисклар, ҳарбий рисклар, давлат бошқарув органлари билан боғлиқ рисклар.

Ташқи иқтисодий фаолиятда савдо юқларини суғурталаш. Ташқи иқтисодий фаолиятда экспорт кредитларини суғурталаш. Ташқи иқтисодий фаолиятда инвестиция билан боғлиқ рискни суғурталаш. Ташқи иқтисодий фаолиятда бошқа суғурта турлари ва уларнинг шартлари.

08.00.07 – “Молия, пул муомаласи ва кредит” ихтисослиги бўйича таянч докторантурага **кириш синовларида талабгорларнинг билимини баҳолаш мезонлари**

08.00.07 – "Молия, пул муомаласи ва кредит" ихтисослиги бўйича таянч докторантурага кириш синовлари мазкур ихтисослик юзасидан тайёрланган дастур асосида тузилган саволнома орқали оғзаки тарзида ўтказилади ва 100 баллик рейтинг тизимда баҳоланади. Ҳар бир саволномада 5 та савол келтирилган бўлиб, синов давомида ҳар бир талабгор саволлар бўйича жами 0-100 баллгача, шу жумладан битта савол бўйича эса 0-20 балл тўплаши мумкин.

Саволнинг қуйидаги қирралари ойдинлаштирилиши тегишли баллар орқали баҳоланади:

1. Саволларга жавобларда меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар ва қонунчилик асосларига изоҳ берилиши (максимал 5 баллгача).

2. Жавобларда келтирилган савол юзасидан масаланинг назарий асосларини фикран тўғри баён эта олиниши (максимал 5 баллгача).

3. Саволларга жавобларда келтирилган масаланинг амалиётдаги ҳолати баён этилиши ва статистик кўрсаткичларнинг келтирилиши (максимал 5 баллгача).

4. Қўрилаган савол юзасидан хорижий тажрибалардан мисоллар келтирилиши ва ундан мамлакатимизда фойдаланиш имкониятлари изоҳланиши (максимал 5 баллгача).

Агар талабгор саволнинг ҳар бир жиҳатига тўғри ва мукамал ёндашуви, савол юзасидан келтирилган фактларни мустақил фикрлаб баҳолай олиши, шунингдек жавобни тушунарли, таҳлилларни аниқ ва ифодали баён этиб мантикий хулоса қила олиши натижасида юқорида белгиланган мезонлар бўйича максимал балл қўйилади.

Агар талабгор жавобларида ҳар бир саволнинг моҳияти Ҳукумат қарорлари ва Президент Ш.Мирзиёевнинг асарларидан, соҳага оид қонунчилик асосларидан фойдаланилган ҳолда, ҳамда мустақил фикрланилган, берилган саволларга жавобларни тушунарли тарзда баён этилган ва илмий маълумотларни умумлаштира олиш салоҳиятини намоён эта олса, унга 86 дан 100 баллгача қўйилиши мумкин.

Агар саволларнинг мазмуни очиб берилиб меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлардан изоҳлар келтирилса, лекин амалиётдаги мавжуд муаммолар ҳамда хорижий тажрибалар тўлиқ ва аниқ баён этилмаса, унга 71 дан 85 баллгача қўйилиши мумкин.

Агар саволларнинг барчасига жавоблар берилиб, бироқ фикрлар баёнида тарқоқлик кузатилса, жавоблар қонун ҳужжатлари ва амалиёт таҳлилига тўлиқ ёндашилмаса, бундай ҳолатда 56 дан 70 баллгача қўйилади.

Агар талабгор томонидан саволномадаги 2 ва ундан кўп саволга жавоб берилмаган бўлса, берилган жавоблар ҳажми ва мазмунидан қатъий назар, талабгорга 0 дан 55 баллгача қўйилади.

ТАВСИЯ ЭТИЛАДИГАН АДАБИЁТЛАР

1. Мирзиёев Ш.М. Янги Ўзбекистон Стратегияси. – Т.: “Ўзбекистон”, 2021. - 464 б.
2. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб интизом ва шахсий жавобгарлик – ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. - 103 б.
3. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш.Мирзиёевнинг 2020 йил 29 декабрдаги Олий Мажлисга Мурожаатномаси. <https://president.uz/uz/lists/view/4057>.
4. Ўзбекистон Республикасининг янги таҳрирдаги Солиқ кодекси. –Т.: “Adolat”, 2020
5. Ваҳобов А., Маликов Т. Молия: умумназай масалалар. Ўқув қўлланма. – Тошкент: Молия-иқтисод, 2008.
6. Т.Расулов., Халқаро молия кредит муносабатлари. Ўқув қўлланма, Т.: 2021. 160 б.
7. Ataniyazov J. Xalqaro moliya munosabatlari. Darslik. – М.: “Iqtisod-moliya”. 2020. - 612 б.
8. Ataniyazov J., Xamidova F., Pulatova M. “Xalqaro moliya institutlari”. О’қув қўлланма. Т.: “Iqtisod moliya”. 2020 у. – 155 б.
9. Bektemirov A., Omonov A.A., Xaydarov Z.Sh., Niyozov Z.D. Tijorat banklari aktiv va passivlarini boshqarish. О’қув қўлланма. – Самарқанд: “SamDU nashriyoti”, 2020. – 271 bet.
10. Bobaqulov T.I., Abdullaev U.A. “Xalqaro valyuta-kredit munosabatlari” Darslik. - «Iqtisod-Moliya» - Toshkent, 2019 yil , 232 b.
11. Vahobov A., Jo’raev A. Soliqlar va soliqqa tortish. Darslik. -Т.: Iqtisod-moliya, 2019. – 408 б.
12. Malikov T. Moliya. О’қув қўлланма. – Т.: “Iqtisod-moliya”, 2018. -274 б.
13. Nurmuxamedova B. Davlat byudjeti. О’қув қўлланма. –Т.: “Iqtisod-moliya”, 2018. - 576 б.
14. Nurmuxamedova B.I., Xamdamirov Sh.K. Davlat moliyasi. Darslik. –Т.: IQTISOD-MOLIYA, 2021. – 436 б.
15. Omonov A.A., Qoraliev T.M “Pul va banklar” Darslik. Т.: - “IQTISOD-MOLIYA”, 2019 у. – 461 б.
16. Omonov A.A., Xolmamatov F.K. Bank ishi. О’қув қўлланма. -Т.: “Nihol print” ОК, 2021. - 228 б.
17. Saidov D.A., Qulliyev I.Ya. Pul muomalasi va kredit. О’қув қўлланма. – Т.: “IQTISOD-MOLIYA”, 2017 у. - 263 б.
18. Жиянова Н., Ташматова Р. Бюджетно-налоговая политика: Учебное пособие. – Т.: “IQTISOD-MOLIYA”, 2019 г. – 216 стр.
19. Жиянова Н. Управление государственными финансами: Учебное пособие. – Т.: “IQTISOD-MOLIYA”, 2019 г. – 384 стр.
20. Юлдашева Н.В. Государственный бюджет. Учебное пособие – Т.: IQTISOD-MOLIYA, 2021 г. 457 стр.
21. Elmurodov Sh. va boshq. Moliya bozori. Darslik. – Т.: “Iqtisod-moliya”, 2019. – 324 б.
22. B.Toshmurodova, S.Elmirzayev, N.Tursunova. Moliyaviy menejment. // Darslik.

– Т.: “Iqtisod-Moliya”, 2017. – 336 b.

23. Эскиндаров М., Звонова Е. Международные валютные отношения. Учебник. – М.: КноРус, 2020. – 542 с.

24. . Финансы. /Под ред. Л.А. Дробозиной -М.: ЮНИТИ, 2003. - 350 с.

25. Рынок ценных бумаг и его финансовые институты: Учебное пособие/ Под. ред. В.С. Таркановского, - СПб: АО «Комплект», 1994